

ХРОНІКА

XVII СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ А. КРИМСЬКОГО: ТЮРКСЬКИЙ СВІТ У ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОСТОРАХ ЄВРАЗІЇ (Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського, Київ, 16–18 жовтня 2013 р.)

16–18 жовтня 2013 р. у Києві пройшла щорічна Міжнародна наукова конференція “XVII Сходознавчі читання А. Кримського”, яка цього разу звузила свій формат, означивши провідну тему як “Тюркський світ у цивілізаційних просторах Євразії”. Незважаючи на це, учасників конференції було зареєстровано чимало, що довело доцільність вибору такої актуальної тематики. 76 науковців подали свої тези до збірки матеріалів конференції, 57 з яких виступили з доповідями особисто. Географія учасників вже традиційно представлена різними регіонами України (Бахчисарай, Івано-Франківськ, Керч, Київ, Луганськ, Львів, Маріуполь, Миколаїв, Одеса, Сімферополь, Харків), а також різними країнами, зокрема такими, як Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Польща, Росія, Туреччина, Туркменістан, Угорщина. Тематика конференції зацікавила вчених різної спеціалізації (археологія, джерелознавство, етнологія, історіографія, історія, літературознавство, мистецтвознавство, мовознавство, політологія, релігієзнавство, філософія), а також із різних наукових, музейних і вищих навчальних закладів. Серед доповідачів були як знані вчені, так і молоді науковці та аспіранти.

Конференція розпочалася пленарним засіданням “До 90-річчя Турецької Республіки”, далі робота проходила в окремих секціях: “Тюркологічні студії: джерелознавство”, “Турки на кордонах християнського світу”, “Іслам і тюркський світ”, “Тюркологічні студії: історіографія”. Події початку минулого століття – це важлива віха в історії країн Сходу. На політичній карті світу відбулися зміни – 29 жовтня 1923 р. проголошено Турецьку Республіку, першим президентом якої став Мустафа Кемаль Ататюрк.

На пленарному засіданні з привітальним словом виступив в. о. директора Інституту сходознавства *Д. Радівілов*. Були виголошені доповіді, що стосувалися тюркських народів колишнього СРСР у дослідженнях вчених України (*Ю. Кочубей*), конфесіонального фактора в суспільно-політичному розвитку Туреччини (*Т. Ісмаїл*), значення *Halk* у турецькій мові та культурі (*К. Станек*), політики Туреччини щодо тюркомовних країн Євразії (*С. Габер*), створення турецької держави та позиції США (1919–1923 рр.) (*А. Зуєва*), питання про протоки на Лозаннській конференції та позиції радянської делегації (*Т. Мустафазаде*), причин нейтральної реакції болгарської соціал-демократичної “левиці” на младотурецьку ідеологію османізму (*М. Лобанова (Тортіка)*).

Серед чотирьох секцій найчисленнішою виявилася секція “Тюркологічні студії: джерелознавство”, яку довелося розділити на два дні. Голоували на секції *О. Мавріна* та *І. Дрига*. Науковцями були представлені дослідження як археологічних (*С. Біляєва, Г. Вертієнко, К. Масалова*), так і писемних джерел (*М. Тарасенко, Ю. Авер'янов, І. Дрига, Н. Зуб, М. Сарі, О. Сирінська, А. Мазінов, Т. Калініна, Е. Абібуллаєва, Е. Аметов, І. Юзв'як, О. Мавріна, С. Сеїтмететова, З. Хайредінова, Н. Кропотова, Е. Ганієва, Г. Алексєєва (Джанполат)*), як давніх (зокрема давньоєгипетських) та середньовічних пам'яток, так і сучасних (XX–XXI ст.).

Секція “Тюркологічні студії: Історіографія”, яку очолив *Ю. Кочубей*, охопила історіографічні дослідження різного плану: від доробку А. Кримського (*О. Василюк*), Ф. Капельгородського (*Д. Брилев*), Б. Чобан-заде (*Н. Сейдаметова*), політзасланців у Якутії

(*В. Білоус*) та української діаспори в Узбекистані (*О. Хасцький*) до якутських та японських міфів (*С. Капранов*), Птолемея Філадельфа (*А. Зелінський*), тюрксько-шумерської мовної спорідненості (*В. Храновський*) та весільної обрядовості кримських татар та гагаузів (*М. Георгієв*).

Плідно та цікаво пройшла робота секції “Тюрки на кордонах християнського світу” під головуванням *О. Бубенка* та *Ф. Туранли*. Учасники торкнулись історії половців (*О. Головка*), гунів (*С. Дубчак*), аварів (*А. Павлюк*), кипчаків (*Я. Пилипчук*), торків (*О. Бубенок*), османів (*Ю. Білик*), що були пов’язані з долею України зокрема та Європи загалом протягом різних епох. Тюркська спадщина в українській мові, історії, культурі, літописах висвітлена в доповідях *М. Сембі*, *М. Гаухмана*, *А. Шабашова*, *Ф. Туранли*.

На секції “Іслам і тюркський світ” під керівництвом *Д. Радівілова* в доповідях порушувалися суперечливі та іноді гострі питання релігії (*М. Годзінська*, *З. Мамутова*, *І. Покровська*, *Д. Шестопалець*) та її впливу на політичний курс держав у минулому і тепер (*Т. Ашурков*, *Д. Брилева*, *А. Набіулліна*, *М. Челік*, *Х. Челік*, *Е. Хайруддінова*).

Конференція також супроводжувалася культурною програмою, для приїжджих учасників була організована екскурсія пам’ятними місцями Києва, а опісля – відвідини Національного художнього музею України. Такі заходи, як і кулуарне спілкування, дозволяють науковцям зблизитись і обговорювати ще більше коло проблем, ніж заплановане програмою конференції.

За результатами роботи конференції Інститутом видана збірка тез. Окремі доповіді у вигляді статей подані на сторінках цього номеру журналу “Східний світ”. Загалом, можна стверджувати, що робота конференції пройшла успішно. Незважаючи на звужену тему, коло порушених проблем виявилось досить широким, що надихає на подальші дослідження.

Н. М. Зуб (Руденко), В. А. Мусійчук